

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Juraja Klimenta a sudcov JUDr. Milana Karabína a JUDr. Petra Szaba v trestnej veci obvineného **L. H.**, pre obzvlášť závažný zločin vraždy podľa § 145 ods. 1 Tr. zák. prerokoval na neverejnom zasadnutí konanom 19. mája 2011 v Bratislave dovolanie obvineného L. H. proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 11. februára 2008, sp. zn. 8 To 104/2007, a rozhodol

t a k t o :

Podľa § 382 písm. c/ Tr. por. dovolanie obvineného L. H. **s a o d m i e t a.**

O d ô v o d n e n i e

Rozsudkom Okresného súdu Košice I zo 17. októbra 2007, sp. zn. 4 T 54/2007, bol obvinený L. H. uznaný za vinného z obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 145 ods. 1 Tr. zák. na tom skutkovom základe, že

dňa 21. decembra 2006 okolo 15,30 hod. v priestore vchodových dverí do rodinného domu č. X. na ul. S. v R., okres K., v úmysle usmrtiť fyzicky zaútočil na svojho brata M. H. tak, že nožom s červenou plastovou rukoväťou o dĺžke čepele 127 mm ho jedenkrát bodol silou veľkej intenzity do ľavej polovice hrudníka nad prsnou bradavkou, spôsobiac mu bodno-reznú ranu prenikajúcu cez medzirebrovú svalovinu medzi 4 – 5 rebrom, prednú stenu osrdcovníkového vaku a prednú stenu pravej predsene srdca až do svaloviny hrotu srdca, v dôsledku ktorej došlo u menovaného k zakrvácaniu osrdcovníkového vaku a k následnému zastaveniu činnosti srdca a k smrti.

Okresný súd Košice I za to obvineného L. H. odsúdil podľa § 145 ods. 1 Tr. zák. s použitím § 39 ods. 1 Tr. zák. k trestu odňatia slobody vo výmere 11 (jedenásť) rokov. Podľa § 48 ods. 4 Tr. zák. zaradil súd obvineného L. H. pre výkon trestu odňatia slobody do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia. Podľa § 60 ods. 1 písm. a/ Tr. zák. súd obvinenému L. H. uložil aj trest prepadnutia vecí – noža s červenou plastovou rukoväťou, pričom podľa § 60 ods. 6 Tr. zák. sa vlastníkom prepadnutej veci stáva štát. Zároveň súd obvinenému L. H. uložil povinnosť uhradiť poškodenej X., a. s., so sídlom M. č. X, B., IČO: X., škodu vo výške 483 Sk.

Rozsudok súdu prvého stupňa napadol odvolaním obvinený L. H. čo do výroku o vine a treste a krajský prokurátor v Košiciach čo do výroku o treste.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 11. februára 2008, sp. zn. 8 To 104/2007, v bode I. výroku podľa § 321 ods. 1 písm. d/, ods. 3 Tr. por. zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu a podľa § 322 ods. 2 Tr. por., § 145 ods. 1 Tr. por. s použitím § 36 písm. j/, písm. m/, písm. n/ Tr. zák., § 38 ods. 3 Tr. zák. uložil obvinenému L. H. trest odňatia slobody vo výmere 15 (pätnásť) rokov.

Podľa § 48 ods. 4 Tr. zák. súd obvineného L. H. na výkon trestu odňatia slobody zaradil do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia. Podľa § 60 ods. 1 písm. a/ Tr. zák. súd obvinenému L. H. uložil trest prepadnutia vecí – noža s červenou plastovou rukoväťou. Podľa § 60 ods. 6 Tr. zák. sa vlastníkom prepadnutej veci stáva štát.

V bode II. výroku citovaného rozsudku Krajský súd v Košiciach odvolanie obvineného L. H. podľa § 319 Tr. por. zamietol.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal obvinený L. H. prostredníctvom ustanoveného obhajcu JUDr. R. F. v zákonnej lehote dovolanie, ktoré oprel o dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por.

V písomných dôvodoch dovolania obvinený L. H. (ďalej aj ako „dovolateľ“) argumentoval tým, že súdy oboch stupňov nesprávne právne posúdili zistený skutok ako obzvlášť závažný zločin vraždy, hoci úmysel vraždiť mu zo strany súdov nebol jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností preukázaný. Dovolateľ v tejto súvislosti poukázal

na rozhodnutie NS SR (R 19/1969) podľa ktorého, pri skúmaní, či páchatel' konal aspoň v nepriamom úmysle poškodeného zavraždiť, nepostačí len zistenie, že bodol napadnutého nožom do pŕs a preto vedel, že týmto spôsobom mu môže spôsobiť smrť, ale je potrebné vychádzať z toho, za akých okolností k útoku došlo, akým motívom bol páchatel' vedený, čo útoku predchádzalo a pod. S poukazom na uvedený judikát potom dovolateľ v dovolaní uviedol, že v uvedenej trestnej veci nebol dostatočne objasnený motív jeho konania, a hoci ten nie je obligatónnym znakom subjektívnej stránky skutkovej podstaty, bez jeho ozrejmenia nemohli súdy náležite zistiť a objasniť ani samotný skutok, v dôsledku čoho potom nesprávne posúdili i otázku zavinenia. Motív, ktorý si osvojili súdy oboch stupňov bol veľmi všeobecný a nekorešpondoval s okolnosťami spáchania skutku. Ako vyplynulo z dokazovania, na tele dovolateľa a ani na tele poškodeného neboli nájdené žiadne poranenia nasvedčujúce bitke, ani žiadne poranenia obranného charakteru pred útokom nožom. Zo svedeckých výpovedí vyplynulo, že nikto zo susedov nepočul žiadnu hádku z miesta činu. Ak teda nedošlo k bitke ani k hádke, aký by mal motív usmrtiť poškodeného? Dovolateľ ďalej poukázal na to, že v obdobných prípadoch, ak jestvuje úmysel vraždiť, tak páchatel' bodá viackrát, prípadne je útok sprevádzaný aj iným násilím. Naproti tomu on poškodeného bodol iba raz, pričom ihneď po útoku sa poškodenému snažil poskytnúť a zabezpečiť lekársku pomoc. Dovolateľ na záver uviedol, že si dodnes nevie logicky vysvetliť, prečo by mal chcieť poškodeného usmrtiť, priebeh konania si nepamätá a zo smrti poškodeného sa nevie doteraz spamätať.

V petite dovolania potom dovolateľ navrhol Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a prikázal mu, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Prokurátor Krajskej prokuratúry v Košiciach v písomnom vyjadrení k dovolaniu obvineného L. H. navrhol dovolaciemu súdu, aby toto dovolanie postupom podľa § 392 Tr. por. zamietol. Svoje stanovisko bližšie neodôvodnil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) preskúmal dovolanie obvineného L. H. a zistil, že dovolanie bolo síce podané oprávnenou osobou (§ 369 ods. 2 písm. b/ Tr. por.), v zákonnej lehote (§ 370 ods. 2 Tr. por.) a na mieste, kde možno tento mimoriadny opravný prostriedok podať (§ 370 ods. 1 Tr. por.), ale súčasne aj to, že podané dovolanie je potrebné s použitím § 382 písm. c/ Tr. por. odmietnuť

na neverejnom zasadnutí, lebo je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por.

Podľa § 385 ods. 1 Tr. por., dovolací súd je viazaný dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. dovolanie možno podať, ak je rozhodnutie založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; **správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.**

Z dikcie § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. je zrejmé, že dôvodom dovolania nemôžu byť nesprávne skutkové zistenia. Preto pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia o existencii dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili súdy prvého a druhého stupňa. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je určené k náprave tých najzávažnejších, v zákone výslovne uvedených procesných a hmotnoprávnych chýb, ale nie k revízii skutkových zistení urobených súdmi prvého alebo druhého stupňa. Tieto skutkové zistenia dovolací súd nemôže ani meniť, ani dopĺňať.

Dovolací súd, ako vyplýva z citovaného paragrafu správnosť a úplnosť zisteného skutku nemôže skúmať ani meniť. Nie je totiž oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol podľa zásad ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní sám vykonať. Ťažisko dokazovania je teda v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňovať alebo korigovať len odvolací súd.

Obvinený L. H. v podanom dovolaní namietal, že skutok, za ktorý bol odsúdený, nenapĺňal znaky obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 145 ods. 1 Tr. zák., nakoľko v ňom absentovala subjektívna stránka skutkovej podstaty tohto trestného činu spočívajúca v jeho úmysle poškodeného usmrtiť. Tento úmysel mu nebol v konaní pred súdom jednoznačne preukázaný, a preto podľa obvineného L. H. mali súdy postupovať v súlade so zásadou v pochybnostiach v prospech obvineného (zásada in dubio pro reo) a uznať ho za vinného len z prečinu usmrtienia podľa § 149 Tr. zák. Predovšetkým poukazoval na chýbajúci motív svojho konania.

Podľa § 145 ods. 1 Tr. zák., kto iného úmyselne usmrť, potrestá sa odňatím slobody na pätnásť rokov až dvadsať rokov.

Objektívna stránka trestného činu vraždy je charakterizovaná usmrtením človeka, ktorým sa rozumie spôsobenie cerebrálnej (mozgovej) smrti inému živému človeku. Nie je pritom rozhodujúce, aké prostriedky boli na usmrtenie použité a ani to, či išlo o konanie jednorázové (napr. zastrelenie, prebodnutie) alebo o konanie opakujúce sa resp. dlhodobé (napr. podávanie jedu v malých dávkach).

Po subjektívnej stránke sa pri trestnom čine vraždy vyžaduje úmyselné zavinenie.

Podľa § 15 Tr. zák., trestný čin je spáchaný úmyselne, ak páchatel':

a/ chcel spôsobom uvedeným v tomto zákone porušiť, alebo ohroziť záujem chránený týmto zákonom (priamy úmysel – dolus directus), alebo

b/ vedel, že svojím konaním môže také porušenie, alebo ohrozenie spôsobiť, a pre prípad, že ich spôsobí, bol s tým uzrovený (nepriamy úmysel – dolus eventualis).

Pri trestnom čine vraždy úmysel páchatel'a, čo aj nepriamy (eventuálny), musí smerovať k usmrteniu človeka. Ak by páchatel' konal v úmysle ohroziť alebo poškodiť iný záujem chránený trestným zákonom (napr. ľudské zdravie), pričom jeho konanie by malo za následok smrť človeka, no vo vzťahu k tomuto následku by nebol daný úmysel, nebol by páchatel' trestne zodpovedný za vraždu. Pri trestnom čine vraždy teda vôľa páchatel'a, či už vo forme chcenia alebo uzrovenia, musí smerovať aj k následku, ktorým je smrť iného človeka, pričom vzťah páchatel'a k tomuto následku musí byť aktívny. Vzhľadom k tomu, že trestný čin vraždy sa od trestných činov ublíženia na zdraví s následkom smrti odlišuje práve formou zavinenia, je veľmi dôležité zistiť páchatel'ov subjektívny vzťah práve k spôsobenému smrteľnému následku. Zodpovedanie tejto otázky v rámci dokazovania býva niekedy komplikované.

Dovolateľovi treba dať za pravdu v tom, že právna teória i súdna prax vychádzajú z toho, že pre správne posúdenie zhora naznačenej otázky je spravidla nutné ozrejmiť, resp. spoľahlivo zistiť, akým motívom (pohnútkou) bolo konanie páchatel'a vedené. Motívom

prítom rozumieme vnútorný podnet, ktorý viedol páchatel'a k rozhodnutiu spáchať trestný čin. V právnej náuke sa zdôrazňuje, že význam motívu (pohnútky) je v trestnom práve značný, aj keď motív ako taký je len výnimočne obligatórnym znakom základnej skutkovej podstaty trestného činu. Ak nebol motív trestného činu zistený, je tým nepochybné sťažené aj rozhodnutie o vine. Práve motív trestného činu dokresľuje jeho konkrétnu povahu a pomáha objasniť jeho príčinu (viď Solnař V., Academia Praha 1972, str. 246).

Na druhej strane netreba význam motívu ani preceňovať, ako sa v podanom dovolaní snažil obvinený L. H.. Ak sa nepodarí z dostupných dôkazov spoľahlivo zistiť, akým motívom (pohnútkou) bol páchatel' k svojmu činu vedený, nemožno z toho mechanicky usúdiť na jeho chýbajúci úmysel spôsobiť poškodenému smrteľný následok, pokiaľ je tento úmysel dostatočne zrejмый z okolností a intenzity vykonaného útoku, najmä ak páchatel' použije zbraň spôsobilú iného usmrtiť a útok zámerne vedie proti tým častiam ľudského tela, kde sú uložené orgány dôležité pre život (viď napr. Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 15. decembra 2010, sp. zn. 3 Tdo 1527/2010).

Preto v prípadoch, kedy páchatel' popiera úmysel usmrtiť svoju obeť, napr. poukazom na to, že nemá k tomu žiaden motív, je nutné otázku jeho zavinenia vyvodiť nepriamo z okolností trestného činu objektívnej povahy, konkrétne z okolností, za ktorých k útoku došlo, čo útoku predchádzalo, ako bol útok zrealizovaný, akým predmetom páchatel' útočil, či páchatel' útočil proti takej časti teda, kde sú životne dôležité orgány, akou silou (intenzitou) útočil a podobne. Tento názor ustálila judikatúra a je vyjadrený aj v dovolateľom citovanom judikáte R 19/1969.

Z obsahu pripojeného spisového materiálu vyplýva, že vyššie uvedeným názorom sa súdy oboch stupňov v posudzovanej trestnej veci dôsledne riadili. Vo veci vykonali rozsiahle znalecké dokazovanie znalcami z odborov súdneho lekárstva, psychiatrie, psychológie i znaleckým ústavom z odboru kriminalistiky, pričom spolu bolo vypracovaných až šesť znaleckých posudkov. Ako je zrejмый z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, otázke zavinenia venovali náležitú pozornosť. V odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu sa konštatuje, že o závere okresného súdu o tom, že obvinený L. H. konal vo forme priameho úmyslu nebolo žiadnych pochybností, že tento bol preukázaný predovšetkým mechanizmom vzniku zranenia, t. j. zranenie bolo spôsobené zaživa, nožom, ktorý pôsobil na oblasť hrudníka silou veľkej intenzity, pričom čepeľ noža predtým, než prenikla do tela

poškodeného, musela preniknúť cez viacero vrstiev šatstva poškodeného, ktoré pozostávalo z teplého pracovného odevu, vojenského saka, svetra a košele, a tiež poukázal na skutočnosť, že útok smeroval na životne dôležitý orgán. Súdny v rámci konania ustálili aj motív, ktorý ako je zrejmé z odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa mal vôľový charakter s cieľovým zameraním a nezvládnutím nahromadenej agresivity voči poškodenému.

Aj podľa názoru dovolacieho súdu možno na základe popísaných skutkových okolností prípadu vyvodit' jednoznačný záver o úmyselnom zavinení obvineného L. H., a to minimálne vo forme nepriameho úmyslu podľa § 15 písm. b/ Tr. zák., pretože obvinený L. H. vzhľadom na svoje osobné pomery musel vedieť, že silným (intenzívnym) bodnutím poškodeného do hrudníka v oblasti srdca nožom s čepeľou dlhou 12,7 cm mu spôsobí zranenie, ktorým ho bezprostredne ohrozí na živote. Ak teda útočil nožom, ktorý je bezpochyby veľmi účinnou zbraňou, vysokou intenzitou bodnutia na časť tela, kde sa nachádza jeden z najdôležitejších orgánov ľudského tela – srdce, tak musel byť aj uzrozumený s tým, že svojim konaním môže spôsobiť fatálny následok v podobe smrti poškodeného.

Správne teda súdy ustálili tak z objektívnych, ako aj subjektívnych okolností prípadu skutkové zistenie, že obvinený L. H. fyzicky zaútočil na poškodeného M. H. v úmysle ho usmrtiť. Fakt, že sa obvinený L. H. nestotožnil s motívom konania tak, ako ho ustálili súdy ešte neznamena, že tento motív v konaní zistený nebol. Práve opak je pravdou.

Obvinený L. H. tak so svojimi argumentmi uvedenými v dovolaní zjavne nenaplnil uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por., keď síce formálne poukazoval na nesprávne hmotnoprávne posúdenie skutku ako trestného činu vraždy podľa § 145 ods. 1 Tr. zák. pre jeho chýbajúci úmysel poškodeného usmrtiť, no v skutočnosti sa domáhal revízie skutkových zistení ustálených súdmi oboch stupňov v otázke zavinenia, čo ako už bolo vyššie uvedené nie je prípustné, keďže dovolací súd správnosť a úplnosť zisteného skutku nemôže skúmať ani meniť.

Faktom ale zostáva, že právna kvalifikácia skutku súdmi oboch stupňov nebola správna, i keď z iných dôvodov, než boli tvrdené dovolateľom. Podľa názoru dovolacieho súdu totiž súdy pri právnej kvalifikácii skutku nezohľadnili fakt, že poškodený M. H., ktorého obvinený L. H. zavraždil, bol jeho súrodencom – bratom.

Podľa § 145 ods. 2 písm. c/ Tr. zák., odňatím slobody na dvadsať rokov až dvadsaťpäť rokov alebo trestom odňatia slobody na doživotie sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 na chránenej osobe.

Podľa § 139 ods. 1 písm. c/ Tr. zák., chránenou osobou sa rozumie blízka osoba.

Podľa § 127 ods. 4 Tr. zák., blízkou osobou sa na účely tohto zákona rozumie príbuzný v priamom pokolení, osvojiteľ, osvojenec, súrodeneц a manžel; iné osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere sa pokladajú za navzájom blízke osoby len vtedy, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá právom pocítovala ako ujmu vlastnú.

Správne preto mali sudy skutok, za ktorý bol obvinený L. H. uznaný za vinného, po právnej stránke kvalifikovať ako obzvlášť závažný zločin vraždy podľa § 145 ods. 1, ods. 2 písm. c/ Tr. zák. s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c/ Tr. zák. a § 127 ods. 4 Tr. zák. a uložiť obvinenému L. H. nepodmienečný trest odňatia slobody nie vo výmere 15 (pätnásť) rokov, ale podľa § 145 odsek 2 Tr. zák. vo výmere najmenej 20 (dvadsať) rokov. Navyše odvolací súd v rozpore s ustanovením § 76 ods. 1 Tr. zák. obvinenému L. H. neuložil ochranné opatrenie – ochranný dohľad, ktorého uloženie bolo v tomto prípade obligatórne, keďže odsudzoval páchatel'a obzvlášť závažného zločinu na nepodmienečný trest odňatia slobody.

Z vyššie uvedeného je teda zrejmé, že v trestnej veci obvineného L. H. sudy porušili zákon, no nie v neprospech obvineného, ale práve naopak v jeho prospech. Na zistené porušenie zákona však dovolací súd s poukazom na § 385 ods. 2 Tr. por. neprihliadol, nakoľko dovolanie bolo podané v prospech obvineného L. H..

Podľa § 382 písm. c/ Tr. por. dovolací súd na neverejnom zasadnutí uznesením, bez preskúmania veci, odmietne dovolanie, ak je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe vyššie uvedeného konštatuje, že v trestnej veci obvineného L. H. nebol splnený dôvod dovolania predpokladaný ustanovením § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por., a preto podľa § 382 písm. c/

Tr. por. s poukazom na § 385 ods. 2 Tr. por. uznesením dovolanie obvineného L. H. na neverejnom zasadnutí odmietol.

Uznesenie bolo prijaté jednomyseľne.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 19. mája 2011

JUDr. Juraj K l i m e n t, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Monika Ivančíková